

**HER TÜRLÜ SÖZLEŞMENİN TÜRK LİRASI DÜZENLEME
ZORUNLULUĞU İLE DÖVİZ CİNSİNDEN VE DÖVİZE ENDEKSLİ
OLARAK DÜZENLENEN SÖZLEŞMELERİN DÖNÜŞÜMÜ**

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar 'da döviz ve dövize endeksli sözleşmelerin düzenlenmesine yönelik olarak 85 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile sınırlama getirilmiştir.(13.09.2018 tarih 30534 sayılı Resmi Gazete) Kanunda yapılan düzenleme aşağıdadır.

Döviz 4 üncü madde g) (Ek: 2018/85 – 13.09.2018/ m.1) Türkiye’de yerleşik kişilerin, Bakanlıkça belirlenen haller dışında, kendi aralarında menkul ve gayrimenkul alım satım, taşıt ve finansal kiralama dâhil her türlü menkul ve gayrimenkul kiralama, leasing ile iş, hizmet ve eser sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmaz.

Yine aynı kanunda;

Geçici Madde 8- (Ek: 2018/85 – 13.09.2018/ m.2) Bu Kararın 4 üncü maddesinin (g) bendinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde, söz konusu bentte belirtilen ve daha önce akdedilmiş yürürlükteki sözleşmelerdeki döviz cinsinden kararlaştırılmış bulunan bedeller, Bakanlıkça belirlenen haller dışında; Türk parası olarak taraflarca yeniden belirlenir.

Tanımlar Madde 2 - Bu Karar'ın uygulanmasında,

b) Türkiye’de yerleşik kişiler: Yurtdışında işçi, serbest meslek ve müstakil iş sahibi Türk vatandaşları dahil Türkiye’de kanuni yerleşim yeri bulunan gerçek ve tüzel kişileri,

h) Döviz (kambiyo): Efektif dahil yabancı parayla ödemeyi sağlayan her nev'i hesap, belge ve vasıtaları,

denilmektedir.

13.09.2018 tarihi itibari ile yürürlüğe giren Türk Lirası sözleşme yapma zorunluluğuna ilişkin olarak; 06.10.2018 tarih 30557 sayılı Resmi Gazete yayımlana Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ(Tebliği No:2018-32/51) yayımlanmıştır. Hazine Bakanlığı internet sitesinde yayımlanan basın duyurusu ile <https://hazine.gov.tr/sikca-sorulan-sorular-dovize-endeksli-sozlesmeler?type=icon> internet sitesi uzantısı ile konuya ilişkin ek açıklamalar yapılmıştır.

Her sözleşmenin kendi içinde değerlendirilmesi uygun olup, bu sözleşmeler konusunda mali müşavir ve avukatınızdan danışmanlık almanız işletme yararına olacaktır. Bu sirkülerimizde genel konular belirlenmiş olup, diğer konular ile alakalı mevzuata bakılmasında fayda olacaktır.

Kanun ile yürürlük tarihi olan 13.09.2018 tarihinden önce düzenlenen dövizli sözleşmeler için geçici madde düzenlenmiştir. Geçici madde sirkülerimizin sonraki bölümlerinde yer almaktadır.

Gayrimenkul Alım Satımı ve Kiralmasına İlişkin Hükümler;

Türkiye’de yerleşik kişiler; kendi aralarında akdedecekleri, konusu serbest bölgeler dahil yurt içinde yer alan gayrimenkuller olan, konut ve çatılı iş yeri dâhil gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

Kanunun yürürlük tarihi olan 13.09.2018 tarihinden itibaren; Türkiye de yerleşik kişiler gayrimenkul alım, satım ve kiralmasına yönelik sözleşmeleri Türk Lirası üzerinden düzenlenmek zorundadır.

İş, Hizmet ve Eser Sözleşmelerine İlişkin Hükümler;

Bu tür sözleşmeler genel olarak Türk lirası ile yapılma zorunluluğu getirilmiş olup, duruma göre bazı sınırlamalar getirilmiştir.

Türkiye’de yerleşik kişiler;

-Yurt dışında ifa edilecekler dışında kalan, kendi aralarında akdedecekleri, **iş sözleşmelerinde** sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

-Kendi aralarında akdedecekleri, şağıda belirtilenler dışında kalan **danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil hizmet** sözleşmelerinde, sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

- a) Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişilerin taraf oldukları hizmet sözleşmeleri,
- b) İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,
- c) Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışında gerçekleştirecekleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,
- ç) Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarında akdedecekleri, Türkiye’de başlayıp yurt dışında sonlanan ve yurt dışında başlayıp Türkiye’de sonlanan elektronik haberleşme ile ilgili hizmet sözleşmeleri.

-Kendi aralarında akdedecekleri, 16/12/1999 tarihli ve 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda tanımlanan gemilerin inşası, tamiri ve bakımı dışında kalan **eser sözleşmelerinde** sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

Özellikli Durumlarda

-Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin taraf olduğu iş sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer

ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

-Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin taraf olduğu **iş ve hizmet sözleşmelerinde**, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

-Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışındaki; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar, yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile doğrudan ya da dolaylı olarak sahipliklerinde bulunan şirketler Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirilir.

Taşınır Menkullerin Alım Satımı ve Kiralmasına İlişkin Hükümler;

Türkiye’de yerleşik kişilerin; kendi aralarında akdedecekleri, iş makineleri dâhil taşıt satış sözleşmeleri dışında kalan menkul **satış ve kiralama sözleşmelerinde** sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaları mümkündür.

İş makineleri ve taşıt satış ve kiralama işlemleri 13.09.2018 tarihinden itibaren Türk Lirası yapılmak zorundadır. Diğer taşınabilir **menkuller(mamul, ilk madde malzeme, vb)** için sınırlama getirilmemiştir.

13.09.2018 tarihinden önce düzenlenen iş makineleri ve taşıt kiralama sözleşmelerinde belirlenen yükümlülükler sözleşme süresi boyunca devam edecektir. Yani bu sözleşmelerde yer olan döviz cinsinden veya dövize endeksli ödemelere devam edilecektir.

Konuyla ilişkin Hazine Bakanlığı internet sitesinde sorulan soruya verilen cevap aşağıdadır.

2. Tebliğ’de yapılan değişiklikten önce ithal girdilerim olduğu için yurt içinde dövize ya da dövize endeksli olarak ticari mal satıyordum. Söz konusu değişiklikten sonra yurt içinde yine aynı şekilde satmaya devam edebilir miyim?

Evet, menkul satış sözleşmeleri serbest olduğu için satılabilir. Yalnızca, iş makineleri dahil taşıt satış sözleşmeleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak yapılamaz.

Bilişim Teknolojilerine İlişkin Hükümler;

Türkiye’de yerleşik kişilerin; kendi aralarında akdedecekleri, bilişim teknolojileri kapsamında yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini **döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaları mümkündür.**

Yurtdışında üretilen donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmeleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilir. **Yurt içi üretilen** bu tür yazılım ve donanım lisanslarına ilişkin satış ve hizmet sözleşmeleri **Türk Lirası üzerinden yapılmalıdır.**

Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmelerine İlişkin Hükümler

4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda tanımlanan gemilere ilişkin finansal kiralama (leasing) sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın 17 ve 17/A maddeleri kapsamında yapılacak **finansal kiralama (leasing) sözleşmelerine ilişkin bedellerin döviz cinsinden kararlaştırılması mümkündür.**

Muhasebe Kayıtlarında Yer Alan Ortaklar Cari Hesapları

Muhasebe kayıtlarında yer alan Türkiye’de yerleşik ortaklara ait cari hesaplarda yer alan dövizli işlemler ve bu kapsamda olan tüm dövizli borçlar; Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar kapsamında 13.09.2018 tarihi itibari ile Türk parasına çevrilmesi mevzuat yönünden yapılması gereken bir işlemdir.

Hem vergi, hem de Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar kapsamında eleştiriye uğramamak için ortaklar cari hesaplarında yer alan tutarların Türk parasına çevrilmesi işletme yararındır.

Diğer Sözleşmelere İlişkin Hükümler

- Kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf olduğu gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama dışında kalan sözleşmelerde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

- Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası anlaşmaların ifası kapsamında olmak kaydıyla; yüklenicilerin üçüncü taraflarla akdedeceği gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmelerde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

- Hazine ve Maliye Bakanlığının 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirdiği işlemlerle ilgili olarak bankaların taraf olduğu sözleşmelerde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

-Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile bu Kanuna dayalı olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde sermaye piyasası araçlarının (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları da dahil olmak üzere) döviz cinsinden oluşturulması, ihracı, alım satımı ve yapılan işlemlere ilişkin yükümlülüklerin döviz cinsinden kararlaştırılması mümkündür.

-Türkiye’de yerleşik yolcu, yük veya posta taşıma faaliyetinde bulunan ticari havayolu işletmeleri; hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik teknik bakım hizmeti veren şirketler; sivil havacılık mevzuatı kapsamında havalimanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar ile söz konusu kuruluşların kurdukları işletme ve şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayelerinde en az %50 hisse oranına sahip olduğu ortaklıkların Türkiye’de yerleşik kişilerle döviz cinsinden veya dövize endeksli bedeller içeren gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri haricindeki sözleşmeleri akdetmeleri mümkündür.

-Uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen kıymetli madenlere ve/veya emtiaya endekslenen ve/veya dolaylı olarak dövize endekslenen sözleşmeler, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın 4 üncü maddesinin (g) bendi uygulaması kapsamında dövize endeksli sözleşme olarak değerlendirilir.

Ödeme ve Ödemeye İlişkin Düzenlenen Belgelere İlişkin Hükümler

Sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak **kararlaştırılmayan** sözleşmeler kapsamında düzenlenecek **kıymetli evraklarda yer alan bedellerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenmesi mümkün değildir.**

Yine Türk Lirasında dönüştürülmesi zorunluğuna tabi olan sözleşmelere ait ödeme yükümlülükleri Türk Lirası olarak yeniden belirlenmesi zorunludur.

İstisna kapsamına alınan sözleşmeler kapsamında düzenlenecek evrak ve ödemeler döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak yapılabilir. Örneğin 13.09.2018 tarihinden önce yapılan taşıt kiralama sözleşmeleri,

13.09.2018 Tarihinden Önce Düzenlenen ve Türk Parası Olarak Dönüştürülmesi Gereken Sözleşmelere İlişkin Hükümler

Sözleşme bedeli ve bu sözleşmeden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde yer alan bedeller; 13.10.2018 tarihine kadar Türk Parası olarak taraflarca yeniden belirlenmesi gerekmektedir.

13.09.2018 tarihi itibari ile yürürlüğe giren Türk Parası Kanunu Kapsamında sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde yer alan bedeller Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesi kapsamında Türk parası olarak taraflarca yeniden belirlenirken mutabakata varılamazsa; akdedilen

sözleşmelerde döviz veya dövize endeksli olarak belirlenen bedeller, söz konusu bedellerin 02/01/2018 tarihinde belirlenen gösterge niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası efektif satış kuru(**\$=3,7776**) kullanılarak hesaplanan Türk parası cinsinden karşılığının 02/01/2018 tarihinden bedellerin yeniden belirlendiği tarihe kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (**ocak eylül tüfe=%19,37**) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması suretiyle belirlenir.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce akdedilen konut ve çatılı iş yeri kira sözleşmelerinde döviz veya dövize endeksli olarak belirlenen bedeller bu fıkranın ilk paragrafına göre iki yıllık süre için Türk parası olarak belirlenir. Ancak, Türk parası olarak belirlemenin yapıldığı kira yılının sonundan itibaren bir yıl geçerli olmak üzere; anılan paragraf uyarınca Türk parası olarak belirlenen kira bedeli, taraflarca belirlenirken mutabakata varılamazsa, belirleme tarihinden belirlemenin yapıldığı kira yılının sonuna kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenir. Bir sonraki kira yılı Türk parası cinsinden kira bedeli ise, taraflarca belirlenirken mutabakata varılamazsa, önceki kira yılında geçerli olan kira bedelinin Türkiye İstatistik Kurumunun belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenir ve belirlenen Türk parası cinsinden kira bedeli bu fıkra da belirtilen iki yıllık sürenin sonuna kadar geçerli olur.

Bu fıkra hükmü, bu madde uyarınca sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde tahsili yapılmış veya gecikmiş alacaklar için uygulanmaz.

Damga Vergisi

Damga Vergisi Kanunu'nun 14 üncüsü maddesine göre, sözleşmede yer alan unsurlardan sadece bedele ilişkin değişiklik yapıldığında, artan bedel üzerinden damga vergisi hesaplanması gerekmektedir.

Mezkur maddenin ilgili bölümü şöyledir:

"Belli parayı ihtiva eden mukavelenamelerin değiştirilmesi halinde artan miktar aynı nispette vergiye tabidir. (6728 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle eklenen cümle; Yürürlük 09.08.2016) Birinci fıkraya göre azami tutardan vergi alınan mukavelenamelerin, diğer hükümlerinde değişiklik olmaksızın sadece bedelinin artması durumunda, artan bedele ilişkin bu hüküm uygulanmaz. Bunların devri halinde aslından alınan verginin dörtte biri alınır."

Yaptırım ve Cezalar

Mevzuatta aykırılıklara ilişkin Türk Parası Kıymetinin Korunması Hakkında 1567 Sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamında 3.000-25.000 TL tutarında (yeniden değerlendirme oranları dikkate alındığında yaklaşık 6.300-55.000 TL) idari para cezası sözleşmenin her bir tarafı için ayrı ayrı olmak üzere uygulanacaktır. Tekerrür durumunda ise bu cezalar iki katı olarak uygulanmaktadır.

SAYGILARIMIZLA, ...

Dayanak

- 85 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararı (13.09.2018 tarih 30534 sayılı Resmi Gazete)

- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ(Tebliği No:2018-32/51) (06.10.2018 tarih 30557 sayılı Resmi Gazete)
- Hazine Bakanlığı internet sitesinde yayımlanan basın duyurusu ile <https://hazine.gov.tr/sikca-sorulan-sorular-dovize-endeksli-sozlesmeler?type=icon>